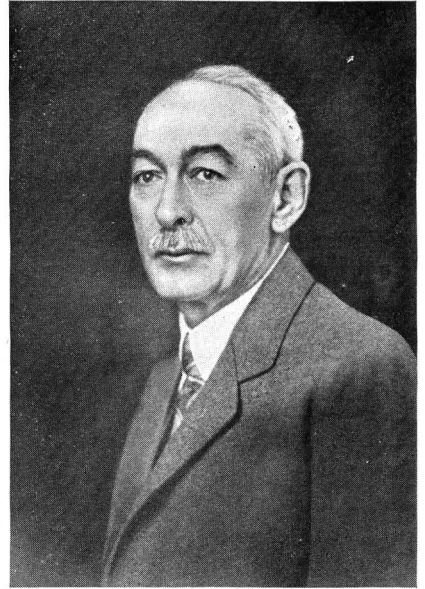

KORTE MEDEDEELINGEN

Een eere-promotie. — Velen zullen met groote voldoening hebben vernomen, dat tot degenen, aan wie door de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, op 28 Juni a.s., bij gelegenheid van de viering van haar 3e eeuwfeest, het eere-doctoraat zal worden uitgereikt, ook een onzer trouwste medewerkers behoort. Immers, de heer EDW. R. JACOBSON te Fort de Kock stond hier in natuurwetenschappelijke kringen reeds lang bekend als een ernstig en zeer nauwgezet natuuronderzoeker, die gedurende lange jaren uitvoerige studies gemaakt heeft van de Indische natuur, speciaal der fauna. Op zijn zwerftochten en expedities, die hij meestentijds ondernam slechts vergezeld van Inlandsche helpers, en welke doorgaans ten doel hadden terreinen te doorvorschen, welke op het gebied van flora en fauna nog terra incognita waren, bracht hij uitgebreide collecties bijeen, welke hij later aan musea in Europa en Amerika ten geschenke gaf, daarbij het grootste deel afstaande aan het Rijksmuseum en aan Natura Artis Magistra te Amsterdam. Voor De Tropische Natuur, welk periodiek vanaf het derde deel (1914) tot op heden onafgebroken zijn bijdragen in ontvangst mocht nemen en dat dan ook den naam van den heer JACOBSON sinds 1916 als vaste medewerker vermeldt, leverden deze expedities naar den G. Kerintji (1915), den G. Kaba en den G. Dempo (Juni-Sept. 1916) en den G. Ophir (April-Juni 1918) een aantal belangrijke mededeelingen op, welke vaak uit een serie vervolg-artikelen bestonden. Wij verwijzen in dit opzicht naar zijn „Wenken voor insectenverzamelaars” (dl. IV, 5 art.), „Het konserveeren van dieren” (dl. V, 6 art.), „Rimboeleven in Sumatra (dl. VI en VII, 11 art.) en „In het oerbos van de Ophir” (dl. VIII, 8 art.). In Mei 1908 had hij reeds Krakatau bezocht, terwijl hij van Juni tot Augustus 1913 uitgebreide onderzoekingen deed op Simaloer en omliggende eilanden.

Dr EDW. R. JACOBSON

De belangrijkheid van zijn verzamelingen wordt vooral duidelijk door een aantal bestaande indices, die een overzicht geven van de vele, in zeer verschillende tijdschriften verschenen artikelen, zoowel van de hand van JACOBSON zelf als van die van verscheidene anderen, naar aanleiding van zijn collecties. Te zamen vormen deze indices een gansche lijst van publicaties, welke op zoölogisch gebied 299, op botanisch gebied 20 bijdragen en voorts 10 diverse artikelen vermeldt.

Dat hier terecht een eere-doctoraat kon worden uitgereikt is voor een ieder duidelijk, zoodat Hoofdbestuur en Redactie het als een aangename taak beschouwen onzen vasten medewerker de hartelijke gelukwensen te mogen overbrengen namens alle lezers van ons tijdschrift met de hem toegekende onderscheiding.

HOOFDBESTUUR en REDACTIE.

De sterfte aan slangenbeet in Britsch-Indië. — In de „Korte Mededeeling” onder den titel „Zeeslangen” van Dr W. G. N. VAN DER SLEEN in de vorige aflevering van De Tropische Natuur oppert de schrijver twijfel aan de juistheid der officieel gepubliceerde cijfers aangaande het in den titel dezer aantekening vermelde onderwerp, en richt hij — wel is waar speciaal tot Dr KOPSTEIN — de vraag, of het niet waarschijnlijk moet worden geacht, dat verreweg het grootste gedeelte der op rekening van slangenbeet gestelde sterfgevallen in bovengenoemd land in werkelijkheid tot andere oorzaken moet worden teruggebracht. Wellicht kan het nut hebben de aandacht te vestigen op hetgeen hierover is te vinden in BREHM's „Tierleben” (vierte, vollständig neubearbeitete Auflage), Band 5 (Lurche und Kriechtiere — zweiter band), blz. 243-244. De bedoelde tekst is te lang, om hier in zijn geheel te worden aangehaald, doch daarin wordt er in de eerste plaats op gewezen, hoe vreemd dat groote sterftecijfer aandoet, i. v. m. het feit, dat nergens elders ter wereld, ook niet in streken, waar het aantal gifslangen vooral niet minder is en de bevolkingsdichtheid evenmin, in de verste verte hetzelfde cijfer aan dooden door de beet eener slang wordt bereikt.

Verder heet het (vertaald): Die met hulp van „ambtelijke gegevens der (Britsch) Indische Regeering” vastgestelde, verschrikkelijk hooge getallen over verliezen aan menschenlevens, schijnen geloofwaardiger, dan zij in werkelijkheid zijn. In werkelijkheid is hier sprake van een reusachtig weefsel van bedrog. Deze ambtelijke opgaven zijn niet slechts als onzeker te beschouwen, maar zij moeten als inderdaad geheel en al valsch worden terzijde gesteld. Lieden, die als waarnemers en jagers met de wildernissen van Indië zoo vertrouwd zijn als BALDWIN, FORSYTH, KINLOCH, MACINTYRE, NEWALL, RICE, SANDERSON, SHAKESPEAR, STERNDALÉ, FLOWER, WALL, PAVIE en anderen, konden in het geheel geen mededeelingen doen, welke die ambtelijke gegevens ook slechts in het minst bevestigden. Wij vernemen dan van kenners der gindsche toestanden, dat op rekening van slangenbeet wordt gesteld nagenoeg elk verlies aan menschenlevens, wegens oorzaken, die, zooals kindermoord en de verschrikkelijk vaak voorkomende zelfmoorden van weduwen (onder moreele pressie en soms zelfs met daadwerkelijke medewerking van de familie, overeenkomstig een oude zede, waartegen de regeering streng optreedt; O.), het licht der openbaarheid niet verdragen; dat verder aan de belastinggaards personen als dood opgegeven worden, die later gezond en wel uit hun schuilplaatsen te voorschijn komen en dat ten slotte de wijze van samenstelling door onbetrouwbare, inheemsche ambtenaren, die, de draagwijdte van hunne lichtzinnige handelwijze niet overziende, niet schromen geheel willekeurige getallen op het papier te zetten, de juistheid der door de regeering te goeder trouw aanvaarde opgaven volkomen aan het wankelen brengt, zoo niet geheel en al te niet doet.

Tot zoover BREHM's „Tierleben”, waarvan ik den tekst sterk heb moeten besnoeien. Uit eigen ervaring kan ik hieraan nog toevoegen van in Voor-Indië bekende Britten meermalen mededeelingen te hebben ontvangen, die volkomen met het bovenstaande overeenstemden en ook elders in de literatuur vermeldingen van gelijksoortigen aard te hebben aangetroffen.

J. OLIVIER.

Geheel in overeenstemming met het bovenstaande is hetgeen de heer C. J. F. DENKER te Malang ons schrijft. Deze heeft eens een bootreis gemaakt „met een Indisch vorst, een echte Maharadja, met een naam van één halve meter minstens. Deze beweerde lachend, dat in alle gevallen, waarin de doodsoorzaak onbekend is (of onbekend moet blijven), de Britsch Indische dorpshoofden voor het gemak opgeven „slangenbeet” (dus zoo iets dus als bij ons sakit demem), maar dat het aantal gifslangen volstrekt niet opvallend is en dat er bij betere medische verzorging en contrôle blijken zou, dat deze 20. à 30.000 personen aan geheel andere doodsoorzaken sterven. En een Indisch vorst kan het, dunkt me, weten.”

RED.

Eierleggende zeeslangen? — Naar aanleiding van de mededeeling van Dr W. G. N. VAN DER SLEEN op blz. 84 van de vorige aflevering zou ik even willen wijzen op gelijksoortige waarnemingen van den heer NORMAN SMEDLEY (Raffles Museum, Singapore), waarover hij het laatst bericht heeft in het Bulletin of the Raffles Museum van Augustus 1931. Blijkbaar betreft het dezelfde soort als door VAN DER SLEEN waargenomen. SMEDLEY schrijft mij nl.: „From the photograph in De Tropische Natuur I have no doubt that the snake mentioned there is not *Thalassophis* but *Laticauda colubrina*”. Deze soort nu heeft in gevangenschap in het Raffles Museum herhaaldelijk eieren gelegd, die zich echter niet ontwikkeld hebben. Het blijft nu nog de vraag, of dit wellicht een ontijdige geboorte was, maar SMEDLEY heeft verschillende gegevens verzameld, die wijzen op de waarschijnlijkheid, dat deze zeeslang het land opzoekt om eieren te leggen, in tegenstelling tot de andere zeeslangen, die levendbarend zijn. Hij schijft nl.:

„Mr P. M. DE FONTAINE of the Raffles Museum was of great assistance to me in making enquiries of the light-keepers on the islands where these snakes are commonly found, and was able to put me in touch with Mr ADOLF MONTEIRO, who not only secured the specimens, but obtained much valuable information. He has observed the eggs laid in crevices in the rocks on the island on which the Raffles Light-house stands. The female remains coiled round the eggs until long after hatching, gradually taking on the dull coloration and opacity of eye which heralds the approach of the moult. According to another keeper, Mr HAFENDEN, the female guards her eggs jealously, refusing to be driven away, and snapping at intruders, an attitude rare in these snakes at normal times. He has seen the moult take place just previous to the hatching of the eggs”.

Bij een bezoek door SMEDLEY zelf aan dit eilandje gebracht werden wel een paar slangen, maar geen eieren aangetroffen. Hij schrijft echter verder:

„Further reports seem to confirm the statement of Mr CALISTAN, who has spent the greater part of his life at the various light-houses, that the snakes only appear in numbers from June to August. It seems to be established that they come to land, or at all events to these selected sites, for breeding

purposes, June being the month of greatest activity. They may be seen in large numbers going down to the sea in the evening and returning in the early hours of the morning, though the female, after laying, probably fasts and does not leave her eggs”.

Wie dus gelegenheid heeft, hieromtrent waarnemingen te doen, kan zich jegens de wetenschap verdienstelijk maken. SMEDLEY schrijft mij: „What is now needed is confirmatory evidence by taking eggs actually laid and hatched out ashore”.

De zaak is ook van meer algemeen belang. De reptielen toch — in tegenstelling tot de amphibiën, die daartoe het water opzoeken — leggen hun eieren steeds op het land, zelfs al leven zij zelf in het water (krokodil, schildpadden, verg. vooral de zeeschildpadden, die alleen voor het eierleggen aan land gaan). Onder de landslangen zijn zoowel levendbarende als eierleggende (en ook ovovivipare) soorten. Van de zeeslangen weet men tot nu toe alleen, dat zij levendbarend zijn, dus niet aan land behoeven te gaan. Het zou echter interessant zijn, als er ook zeeslangen bleken te bestaan, die eieren leggen en daartoe evenals de zeeschildpadden aan land gaan.

H. C. DELSMAN.

BOEKAANKONDIGINGEN

Dr H. Cammerloher. — Blütenbiologie I. Wechselbeziehungen zwischen Blumen und Insekten (Sammlung BORNTAEGER, Band 15). — Gebr. BORNTAEGER, Berlijn, 1931, 199 blz., 64 tekstfig., 2 platen. Geb. 12.— RM.

De bloembioogie is dat onderdeel der botanische wetenschap, dat zich bezighoudt met het onderzoek naar den bouw der bloemen met betrekking tot de bestuiving, zoowel als met de studie van de wijze, waarop deze bestuiving plaats heeft. Deze tak van wetenschap heeft in de laatste tientallen jaren belangrijke vorderingen gemaakt door de verbeterde onderzoekingsmethoden op het gebied van planten anatomie en -fysiologie als ook door het invoeren van proefnemingen met dieren. Van den huidige stand der wetenschappelijke bloembioogie zoowel als van de methoden, van welke deze zich heden bedient, een kort samenvattend overzicht te geven, is het doel van den schrijver, die daartoe een keuze deed uit de talrijke bloembioologische onderzoekingen.

Dit eerste deel vangt aan met een beknopte behandeling van de bestuiving door den wind en het water, waarna de schrijver reeds op p. 31 overgaat tot zijn eigenlijk onderwerp: de bestuiving door insecten. Overbodig er op te wijzen, dat een groot deel der voorbeelden betrekking heeft op bloemen van tropische planten. Dit zal stellig in nog belangrijker mate het geval zijn in band II, waarin de bestuiving door vogels en zoogdieren zal worden behandeld.

V. SL.

Dr A. L. Buschkiel. — De teelt van karpers en de beginselen der vischteelt in Nederlands Oost-Indië. — Archipel Drukkerij en 't Boekhuis, Buitenzorg, 1932, 135 blz., 40 tekstfig. — Gecart. f 2.50.

Zij, die in deze benarde tijden naar nieuwe bronnen van inkomsten uitzien en zich zouden willen toeleggen op de zoetwatervischteelt, zullen een waardevolle handleiding vinden in het bovengenoemde boekje van een schrijver, die zijn sporen op dit gebied verdiend heeft. Ons interesseeren op deze plaats in 't bijzonder de biologische bijzonderheden omtrent den karper, die het bevat. Wij lezen dan in de eerste plaats, dat de hier zooveel gekweekte ikan mas of goudkarper (*Cyprinus*) niet identiek is aan wat wij in Europa als goudvisch kennen. Deze toch is een kroeskarper (*Carassius*), die zich van den gewonen karper o. a. door het gemis van baarddraden onderscheidt. Veel meer dan de Europeesche karpers (*Cyprinus* ditmaal) zijn de Indische tot huisdier geworden en hebben zij hun natuurlijke schuwheid afgelegd. Groei en voortplanting gaan onder invloed der warmte veel sneller dan bij de Europeesche rassen. Terwijl b. v. de laatste maar 1 of 2 keer per jaar eieren leggen, doen de Indische dit 8 en meer keer per jaar, dus om de week of zes. In het laagland komen de eitjes reeds na 48 uur uit, in hogere bergstreken duurt dit wat langer, tot 5 dagen. Door den snelleren groei kan de jaarlijksche opbrengst van een vischvijver in Indië meer dan vijf maal zoo hoog gesteld worden als in Europa! Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit de op den bodem levende larven der dansmuggen (Chironomiden) en de daar eveneens verblijfhoudende buiswormpjes (*Tubifex*). Het water mag niet zuur reageeren, terwijl natuurlijk de aanwezigheid van een voldoende hoeveelheid zuurstof noodig is. Voor de technische details van den vischkweek en vischteelt verwijzen wij verder naar het handige boekje zelf, dat zeker zijn weg zal vinden.

H. C. D.